



Bydgoszcz, 30 maja 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.24.2018.AJe/JDa/RK

**Pani
Magdalena Zarębska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Słowackiego 12
87-700 Aleksandrów Kujawski**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Słowackiego 12, 87-700 Aleksandrów Kujawski (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 15, 16, 17 maja 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- A.J. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 256/2018 z dnia 25 kwietnia 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 14 maja 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Magdaleny Zarębskiej - Kierownika GOPS oraz asystentów rodziny, a także analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Aleksandrów Kujawski ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 20 grudnia 2013 r. przyjętego Uchwałą Nr XXIX/277/13 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 20 grudnia 2013 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 1/2013. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz ogólnie opisane realizowane przez niego zadania.

Wójt Gminy Aleksandrów Kujawski Zarządzeniem znak: Or.2120.1.1a.2012.BK z dnia 2 stycznia 2012 r., upoważnił p. Magdalenę Zarębską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. W okresie od 6 sierpnia 2016 r. do 13 lutego 2018 r. Kierownik GOPS przebywała na urlopie [REDAKTOWANE], w tym czasie zastępstwo pełniła p. [REDAKTOWANE], która także posiadała upoważnienie w ww. sprawie, znak: GOPS. 120.2.2.2016.BK wydane przez Wójta Gminy Aleksandrów Kujawski.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 przyjęty został Uchwałą Nr IV/25/15 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 29 stycznia 2015 r. W opracowanym dokumencie zawarto główne cele dotyczące m.in.: stworzenia efektywnego systemu wsparcia rodziny w prawidłowym wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, wzmacnianie roli i funkcji rodziny, podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

Dokonano diagnozy środowiska lokalnego, wskazano odbiorców programu, zaplanowano działania dotyczące celów.

Program na lata 2018-2020 jest na etapie projektu i zostanie przedłożony Radzie Gminy w maju 2018 r.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS częściowo dopełniła obowiązków rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. W latach 2017 i 2018 wybrane informacje w tym zakresie zostały ujęte w sprawozdaniu z wykorzystania środków na pomoc społeczną. Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS, sprawozdanie za rok 2016 zostało przekazane w dniu 29 marca 2017 r, natomiast za rok 2017 w dniu 29 marca 2018 r.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. [REDAKTOWANE] – w ramach umowy o pracę, w okresie od dnia 12 stycznia 2015 r. do dnia 17 maja 2016 r.,
- p. [REDAKTOWANE] – w ramach umowy o pracę, od dnia 18 maja 2016 do chwili obecnej,
- p. [REDAKTOWANE] – w ramach umowy o pracę, od dnia 1 stycznia 2015 r. do chwili obecnej,

- p. ■ – w ramach umowy o pracę, od dnia 1 stycznia 2015 r do chwili obecnej (nieobecna od dnia 7 lipca 2016 r do 5 września 2016 r.),
- p. ■ – w ramach umowy na zastępstwo, od dnia 7 lipca 2016 r. do dnia 5 września 2016 r., w ramach umowy o pracę od dnia 6 września 2016 r. do dnia 16 grudnia 2016 r., w ramach umowy o pracę od dnia 1 lipca 2017 r. do dnia 31 grudnia 2017 r.
- p. ■ – w ramach umowy o pracę, od dnia 6 czerwca 2016 r. do dnia 31 grudnia 2016 r., w ramach umowy o pracę od dnia 1 lipca 2017 r. do dnia 31 grudnia 2017 r.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2016 r. 42 rodziny, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2017 r. 48 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- 2018 r. 37 rodzin (do dnia 14 maja), w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż żaden asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Aleksandrów Kujawski tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wybranych rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: kartę informacyjną dotyczącą rodziny, dziennik pracy asystenta, plan pracy z rodziną, ocenę sytuacji rodziny, ocenę końcową sytuację rodziny.

Asystenci rodziny niewłaściwie przeliczali miesiące pracy z rodziną, w związku z czym dokonywali okresowych ocen sytuacji rodziny rzadziej niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodziny.

Plany pracy były aktualizowane po każdej okresowej ocenie, zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystenci rodziny prowadzili monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy, Monitoring jest dokumentowany w dzienniku pracy asystenta, minimalny czas trwania monitoringu to 3 miesiące, asystenci wizytują monitorowane środowiska dwa razy w miesiącu.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się na podstawie konsultacji asystenta z pracownikiem socjalnym. Zakończenie pracy asystenta z rodziną następuje z powodu zmiany miejsca zamieszkania, osiągnięcia celu, braku współpracy rezygnacji rodziny, osiągnięcia pełnoletności dziecka. Po zakończeniu współpracy z rodziną, sporządzana jest *Ocena końcowa pracy asystenta rodziny*.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. O występujących trudnościach Ośrodek dowiadyuje się poprzez anonimowe zgłoszenia oraz współpracując z innymi służbami tj.: Policja, Służba Zdrowia, Oświata, PCPR.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W okresie objętym kontrolą asystenci współpracowali z rodzinami, w których występowała przemoc. W pracę na rzecz rodziny zaangażowane są również inne służby tj.: Policja, Sąd, przedstawiciele oświaty oraz służba zdrowia. Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy Aleksandrów Kujawski nie funkcjonowała żadna placówka wsparcia dziennego. Dzieci mogą korzystać z zajęć oferowanych przez świetlice przyszkolne oraz atrakcji organizowanych przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Służewie. Na terenie gminy funkcjonują także boiska sportowe - orliki, które służą młodzieży do aktywnego spędzania czasu wolnego.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Aleksandrów Kujawski zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (terapeutycznego, psychologicznego, socjalnego). Mieszkańcy gminy mogą także skorzystać ze specjalistycznego poradnictwa w PCPR, w ramach projektu „Rodzina w Centrum”. Ponadto na terenie gminy prowadzony jest coaching rodzinny, ukierunkowany na poprawę relacji pomiędzy członkami rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W badanym okresie, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika GOPS wiadomo, iż informacja o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej jest umieszczona w siedzibie GOPS oraz na stronie BIP Ośrodka.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina uczestniczy w kosztach związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 42.526,83 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 38.526,39 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 12.361,94 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystenci rodzin współpracują z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Asystenci i koordynator na bieżąco wymieniają się informacjami oraz danymi zawartymi w planie pracy z rodziną i planie pomocy dziecku, a także omawiają sytuację rodziny pod kątem możliwości powrotu dziecka do domu rodzinnego.

Asystenci rodzinnych uczestniczą w Zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 7 lipca 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 19 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 12 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 31 stycznia 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest Kierownik GOPS p. Magdalena Zarębska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Sporządzać odrębne sprawozdanie z zakresu wspierania rodziny z uwzględnieniem potrzeb w tym zakresie, zgodnie z art. 179 pkt 1.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **1/2018** w dniach 15, 16, 17 maja 2018 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.